

POHOD PO POTI CANKARJEVE MATERE OD VRZDENCA DO VRHNIKE

Na materinem obrazu je odseval ta nebeški svit, iztegnila je roko in pokazala na cerkev: »Tam je Vrzedenec.«, je v svojih mladostnih spominih pisal velikan slovenske proze, Ivan Cankar. V številnih črticah je postavil svoji materi nesmrtni spomenik.

V UTŽO je naš vodja pohodov Viki načrtoval pohod po poti Cankarjeve matere na kulturni praznik 8.2.2018 in ne v sredo kot običajno.

Zjutraj smo se zbudili v sneženi dan, nezaupljivo gledali v nebo, a se kljub temu hrabro podali na vstopne točke od Mokronoga do Šentlovrenca, skupaj nas je bilo 48. Peljali smo se po stari cesti do Ivančne Gorice in tam na avtocesto proti Vrhniki. Ustavili smo se tudi na jutranjo kavico in čaj.

Na Brezovici nas je pričakal naš vodnik Damjan Debevec v podobi Ivana Cankarja s košatimi brki, klobukom in polno energije. Veselo smo se pozdravili. Peljali smo se do Vrzdence, tam izstopili, preobuli, naredili nekaj telovadnih vaj za lažjo hojo. Najprej smo odšli do Železnikove domačije, si ogledali zbirko harmonik in črno kuhinjo. Pri potoku, kjer je bil nekoč mlin, nam je naš vodnik Damjan povedal, da je bila tu doma Cankarjeva mati Neža Pivk. Ivan je bil njen najljubši otrok. Cerkev sv. Kancijana je ena redkih še ohranjenih stavb iz časa življenja Cankarjeve matere.

Cerkev sv. Kancijana v Vrzdencu s prekrasno fresko na fasadi.

Prenehalo je snežiti, bilo pa je megleno; ker je bilo veliko snega, smo ves čas hodili po spluženi cesti do vasice Žazar. Ob kratkem počitku in malici nam je Damjan povedal zgodovino vasi ob prehodih raznih ljudstev. Kar naenkrat nas je presenetil z odlomkom iz črtice Naš laz: *»Naš laz je bil naš laz – naše polje, naš svet, naše najmilejše bogastvo! Komaj je kopnelo po prisojnih rebrih, že smo hiteli v laz, ki je bil še ves pod snegom. Tista pot mi je bila vselej praznik ...«* Prijazni starejši kmet nam je postregel s "kačjo slino".

Počasi smo se odpravili naprej po cesti. V križišču, ki mu domačini pravijo Razpotje, so bili doma Cankarji. S hribčka je prekrasen razgled na dolino. Nas pohodnike pa je Damjan ponovno presenetil z recitacijo odlomka črtice o domovini: *»O, domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in rekel: »Tod bodo živeli veseli ljudje!« Pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje. Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila – zrasla so nebesa pod Triglavom.« ...*

Skozi vas Velika Ligojna (*»Pod velikim, s suhim cvetjem okrašenim razpelom, ki je viselo v kotu, je sedel sosed Luka, bajtar iz Velike Ligojne«*) smo prispeli v Staro Vrhniko, bili prijazno pozdravljeni in povabljeni na topel čaj in pecivo v kulturni dom, kjer nas je pozdravil predsednik krajevne skupnosti, turistična vodička pa nam je ob videu predstavila kraj in njegove posebnosti. Res lepo presenečenje!

Kmalu smo prišli na Klanec, pred spominsko hišo Ivana Cankarja. Hiša je bila že polna obiskovalcev, nas pa veliko, zato smo se najprej odpravili do cerkve sv. Trojice, kamor je mladi Ivan hodil ministrirat. Damjan nas je popeljal v cerkev in nam jo predstavil. V cerkvi smo zapeli Marijino pesem. *»Sedel sem na Rožniku, tam pod verando in sem gledal na vrhniško stran. Lepo jutro je bilo, tako čisto in jasno, da sem razločil v daljavi belo grlico, Sveto Trojico. Tam je bila moja mladost.«*

Pred Cankarjevo muzejsko hišo smo položili šopek belih krizantem.

Ko smo se vrnili do hiše, smo pred hišo na steno položili šopek belih krizantem. Ivan Cankar se je tu rodil (1876 - 1918) kot osmi od dvanajstih otrok v leseni in s slamo kriti hiši, ki je pogorela, ko je bil star tri leta. Cankarjevi so morali gostovati po opuščeni hlevih in hišah na Vrhniki. Stavbo so novi lastniki prezidali leta 1880 in ji dali podobo, kakršno nosi še danes. V njej si je mogoče ogledati pisateljeve prvotiske, risbe, zbirko vsakdanjih predmetov iz njegovega časa, pa tudi črno kuhinjo in izbo. Marsikatero oko se je ustavilo na fotografijah, posebno njegovih ljubic, Anice, dunajske neveste Štefke, Mice ter zadnje neveste Milene. V hiši se lahko dobi skodelico kave, suhe hruške, čokoladice ...

Pred odhodom s Klanca nam je Damjan povedal odlomek iz Skodelice kave: *»Nekoč sem si zaželel črne kave. Ne vem, kako mi je prišlo na misel, zaželel sem si je. Morda zategadelj, ker sem vedel, da niti kruha ni doma, kaj šele kave ...«* Damjana smo povabili s seboj na malico, vendar je imel obveznosti v spominski hiši. Viki se mu je prav lepo zahvalil, poudaril pomembnost slovenskega kulturnega praznika in naše aktivne vloge v njem. Mi, pohodniki pa smo glasno zaploskali.

Odšli smo do kipa sedečega misleca Ivana Cankarja, postavljenega na mestu nekdanjih mesarjevih klad, po katerih so plezali in se igrali deček Ivan in njegovi sovrstniki. Tudi h kipu smo položili šopek belih krizantem. Polni vtisov, v prepričanju, da bomo doma v letošnjem Cankarjevem letu posegli po njegovih delih: pesmih, črticah, posvečeni materi, številnih prozih delih (Tujci, Na klancu, Hiša Marije Pomočnice, Križ na gori, Martin Kačur, Hlapec Jernej in njegova pravica, Grešnik Lenart) in dramah (Romantične duše, Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Pohujšanje v dolini šentflorjanski, Hlapci, Za narodov blagor ...) in pismih, smo odšli na malico v Hotel Mantovo in nato z avtobusom proti domu, kamor smo prispeli malo pred 18 uro.

Viri:

- internetne strani
- Cankarjeva zbrana dela
- prospekt Cankarjeve spominske hiše, Tic Vrhnika

Pavla Gliha